

er givet, hvad Menighedsraad angik, at de aldrig have vundet nogen Stadfæstelse eller Billigelse fra Rigsdagens Side. Der foreligger altsaa her en administrativ Handling, der slet ikke har vundet en saadan Godkendelse, at man kan paaberaabe sig den som et Præcedens, og man kan det endnu saa meget mindre, som selve dette Skridt blev mødt af en meget bestemt Indsigelse fra Mænd, der baade af juridiske og politiske Grunde havde særlig Adkomst til at have en Mening om en saadan Handlings Overensstemmelse med Grundloven. Jeg skal tillade mig blot at anføre et Par Utringer af Lehmann i Lands-thinget i 1857 angaaende disse frivillige Menighedsraad. Lehmann udtrede blandt Andet: „Grundloven fordrer, at Folketirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, og det er vor Ret, og det er vor Pligt at fordrer, at det skal ste. Om Tidspunktet, naar det skal ste, kan der strides, men Opgaven er stillet af Grundloven, og den kan Ingen skyde fra sig. De store Banskæligheder, som dette medfører, have ledet Kultusministeren til at søge stykkevis og gennem administrative Foranstaltninger at faae tilveiebragt Noget i den Retning. Kan dette saaledes lidt efter lidt uden den Lovgivende Magts Medvirkning administrativt og stykkevis komme ind i Verden og leilighedsvis anerkjendes af Lovgivningsmagten, saa faae vi ikke Folketirkens Ordning ved Lov, men saa faae vi Folketirkens Ordning ved administrative stykkevise Foranstaltninger.“ Dette er jo en meget bestemt Protest overfor en administrativ Forholdsregel, som dog maasse ikke — jeg betvivler det — var af en saadan Bessaffenhed, at den kunde siges at komme § 75 i Grundloven for nær. Endnu mindre kan det, mener jeg, siges om Opfordringen til Præsterne om at deltage i Landemoderne. Hvad Bekjendtgjørelsen af 2den Oktober 1862 om Kirkerens Benyttelse af Sognebaandsløvere angaar, er det jo ogsaa et af disse tvivlsomme Spørgsmaal, om det var rigtigt at træffe denne Bestemmelse ad administrativt Veie; men hvad man end mener derom, skal jeg gjøre opmærksom paa, at vi nu have Loven af 25de Marts 1872 om Kirkers Brug, saa Forholdet er altsaa senere bleven Lovordnet. Man har følgende ikke Ret til at drage stærke Argumenter fra Bekjendtgjørelsen af 1862. Altsaa, vor Praxis viser paa ingen Maade, at man kan træffe organiske Bestemmelser angaaende Folketirken ad administrativt Veie, tværtimod, det Modsatte er Tilfældet. — Man har altsaa her en Række Vidnesbyrd fra Mænd, der have deltaget i det offentlige Liv i en Række, og hvis juridiske Dygtighed er anerkjendt, som bestemt gaa ud paa,

at § 75 ikke blot giver et Løfte ud i Fremtiden, men tillige giver en bestemt Regel om Maaden, hvorpaa Forsatningen skal tilveiebringes, og at dette maa have til Følge, at den hidtilværende Styrelsesform, den gamle, hvorefter Kirken behandles som en Gren af den almindelige Statsstyrelse, ikke maa røres af Administrationen, før vi faae den ny Kirkeforsatning. Noget Andet er, at man administrerer paa Grundlag af den gamle Styrelsesform. Den gamle Styrelsesforms Forandring tilkommer derimod Lovgivningsmagten. Det Baand lægger § 75 paa Nutiden. Nu jagde det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds, at det vilde have været ufornuftigt, om man virkelig i 1849 havde villet binde den udøvende Myndighed. Forudsat, at den havde et større Raaderum tidligere, vilde det være aldeles ufornuftigt, om man havde villet ved § 75 binde den udøvende Myndighed indenfor snevre Grændser. Jeg vil dertil sige, at om et Forhold eller en Bestemmelse er fornuftigt eller ikke, er meget ofte en Smagsag, og derom kan det ærede Medlem og andre ærede Medlemmer have forskjellig Mening; men selv om vi gav det ærede Medlem Ret i, at det var ikke fornuftigt at binde den udøvende Magt indenfor snevre Grændser, maa vi vel mindes, at man i 1849 slet ikke tænkte sig, at det skulde være saa mange Aar, inden vi kom til en Kirkeforsatning. Man troede jo, at det Spørgsmaal i en nær Fremtid kunde løses. Det var Forudsætningen, det var Tanken, at det skulde gaa langt lettere, end det har viist sig at gaa, og under den Forudsætning var der slet ikke noget Ufornuftigt eller Mærkeligt i, at man ved Paragrafen bandt Administrationen, det vil sige, hvis den havde en større Ret i Forveien, til at holde det bestaaende Grundlag i Hævd, indtil det Nye kom. Men naar det er givet, at § 75 virkelig har overladt til Lovgivningsmagten og kun til Lovgivningsmagten at træffe Bestemmelser, som omorganisere Folketirkens Forhold, omorganisere Folketirken saaledes, at den opnaar en vis Selvstændighed, faar et eget Organ, hvorved den kan styre sine egne Anliggender indenfor visse Grændser, synes det mig aldeles klart, at saa kan det ikke være tilstedeligt for Administrationen at træffe Bestemmelser, selv om man siger paa Forhaand, at det kun skal være provisoriske Udgangspunkter; det kan jo aabenbart ikke være tilstedeligt. Hvis Organisationsspørgsmaalet tilkommer Lovgivningsmagten, saa betyder det, at Administrationen skal holde sig derfra; selv det første Skridt er utilstedeligt. Hvis jeg maa bruge et Exempel, vil jeg sige, at hvis der ved Indgangen til en Veie er